
Назва надавача освітніх послуг у сфері професійного навчання (провайдер)

**ПРОФЕСІЙНА (СЕРТИФІКАТНА) ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
З ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Шифр програми: СП/2020/001

Рік запровадження програми: 2020

Програму затверджено:

*(від суб'єкта надання освітніх послуг у сфері професійного навчання (провайдер),
наприклад, ЦПК, університет, академія, інститут тощо)*

«__» _____ 2020 р.

Програму погоджено:

*(від замовника освітніх послуг у сфері професійного навчання,
наприклад, ОДА, облрада, ОМС, тощо)*

«__» _____ 2020 р.

ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

1. Загальна інформація	
Назва програми	Професійна програма підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань місцевого економічного розвитку
Шифр програми	СП/2020/001
Тип програми за змістом	Спеціальна
Відомості про акредитацію для загальної професійної (сертифікатної) програми	
Форма навчання	Очна (денна)
Цільова група	державні службовці 1-5 групи оплати праці та посадові особи місцевого самоврядування, посади яких віднесено до I-IV категорії посад в органах місцевого самоврядування, депутати місцевих рад
Передумови навчання за програмою	Необхідність фахового удосконалення державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування та регулярного підвищення їх кваліфікації, зокрема й з питань місцевого економічного розвитку.
Найменування замовника освітніх послуг у сфері професійного навчання за програмою ²	<i>Замовник освітніх послуг у сфері професійного навчання</i>
Найменування партнера (партнерів) програми	Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.
Обсяг програми	3,6 кредити ЄКТС
Тривалість програми та організація навчання	9 днів (три сесії по три дні аудиторно)
Мова(и) викладання	Українська
Напрямок(и) підвищення кваліфікації, який (які) охоплює програма	Місцевий економічний розвиток
Перелік професійних компетентностей, на підвищення рівня яких спрямовано програму	Професійна програма спрямована на досягнення відповідності знань з боку державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування щодо принципів місцевого економічного розвитку, методів, інструментів і фінансових можливостей для їх реалізації, та як результат здатності ефективно сприяти місцевому економічному розвитку у практичній площині, могли креативно та стратегічно мислити, оперативно приймати рішення у нестандартних ситуаціях, застосовувати інноваційні підходи в роботі, були гнучкими у розв'язанні управлінських завдань, відкритими до змін.
Укладач(и) програми	Борщ Г. А., доцент кафедри регіонального управління, місцевого

	<p>самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України, к.держ.упр., доцент; grinadu@gmail.com</p> <p>Вакуленко В. М., завідувач кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України, к.держ.упр., доцент; vmvakulenko@gmail.com</p> <p>Васильєва Н. В., професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України, д.держ.упр., доцент; vasilyeva.nadu@gmail.com</p> <p>Гринчук Н. М., доцент кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України, к.е.н., доцент; GrynchukNm@gmail.com</p> <p>Ігнатенко О. П., Головний експерт з міжвідомчої співпраці та економічного розвитку Проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», доцент кафедри економічної політики та врядування Національної академії державного управління при Президентіві України, д.держ.упр., к.е.н.; oignatenko@pleddg.org.ua</p>
--	---

2. Загальна мета

Мета Професійної програми полягає у розвитку професійної компетентності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування для забезпечення ефективного управління місцевим економічним розвитком, виробленні умінь і навичок, необхідних для впровадження реформ, здійсненні послідовних кроків в імплементації принципів «належного врядування», які закріплені рішеннями Ради Європи, використання інструментів стратегічного планування та маркетингу територій, залучення інвестицій, підтримки малого і середнього бізнесу, розвитку трудових ресурсів, визначення джерел фінансування та індикаторів оцінювання місцевого економічного розвитку.

3. Очікувані результати навчання

За результатами навчання слухачі повинні демонструвати:

знання	<ul style="list-style-type: none"> – щодо принципів, моделей та інструментів місцевого економічного розвитку, їх застосування у конкретних ситуаціях; – підходів модернізації публічного управління на засадах демократичного належного врядування, конституційності і законності, відкритості і прозорості; – шляхи реалізації стратегічних підходів у забезпеченні реалізації реформ на місцевому рівні, володіння інформацією про зміни у законодавчих і нормативно-правових актах, усвідомлення передумов і наслідків їх прийняття для розвитку адміністративно-територіальних одиниць в Україні; – розуміння передумов, переваг і технологій здійснення стратегічного управління місцевим економічним розвитком; - тактичних інструментів місцевого економічного розвитку: залучення інвестицій, підтримки і збереження підприємницької діяльності, комерціалізації інновацій,
--------	--

	<p>розвитку людського потенціалу території та ін.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - наповнення та ефективного використання місцевих бюджетів, пошуку джерел додаткових ресурсів для вирішення проблем місцевого економічного розвитку; - методів збору даних для моніторингу й оцінки (оцінювання процесу і оцінювання впливу) місцевого економічного розвитку.
уміння	<ul style="list-style-type: none"> - ідентифікації факторів, що впливають на економічний розвиток на місцевому рівні; визначення готовності громади до місцевого економічного розвитку (МЕР); встановлення зацікавлених сторін та установ, які потрібно залучити до МЕР; - виявлення інструментів МЕР, що вплинули на конкурентоспроможність міста/громади за останні роки; визначення основних перешкод у діяльності інституцій МЕР; - обґрунтування форм демократичного врядування та взаємодії з громадськістю; ідентифікувати переваги і проблеми партисипації; обирати прийнятний механізм демократії участі у конкретній ситуації; обґрунтовувати цілі, формування процедурних аспектів бюджету участі; визначати проблемні моменти в учасницькому бюджетуванні та пропонувати кроки з їх усунення - визначення цілей, впровадження стратегій через управління оперативними програмами і проектами, моніторингу і оцінювання досягнення результатів; - розвиток складових функціональної компетентності з питань стратегічного управління і проектного менеджменту та оволодіння вміннями формування проектних пропозицій; - практичного використання можливостей інструментів маркетингу при підготовці управлінських рішень, визначення параметрів місцевої ідентичності, розробки бренд-платформи й концепції бренду території; - підтримки ефективної взаємодії з громадськістю, державними і недержавними інституціями, бізнесом у процесі маркетингу та стратегічного планування розвитку регіонів, міст, об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) та інших населених пунктів; - залучення інвестицій, підтримки і збереження підприємницької діяльності, комерціалізації інновацій, розвитку людського потенціалу території та ін.; - оволодіння вміннями, які забезпечують здатність вирішувати проблеми щодо наповнення та ефективного використання місцевих бюджетів, пошуку джерел додаткових ресурсів для вирішення проблем місцевого економічного розвитку; - моніторингу й оцінки (оцінювання процесу і оцінювання впливу) місцевого економічного розвитку; формулювати показники моніторингу, що відповідають критеріям SMART. - оволодіння системою знань і умінь, які складають основу професійної компетентності керівників-лідерів та забезпечують здатність до креативного мислення, прийняття ефективних рішень у нестандартних ситуаціях, організації ефективної командної роботи та застосування інноваційних підходів, здійснювати самоменеджмент та розвиток лідерського потенціалу.
навички	<ul style="list-style-type: none"> - практичного використання можливостей стратегічних і тактичних інструментів

	<p>при підготовці управлінських рішень,</p> <ul style="list-style-type: none"> – взаємодії з громадськістю, державними і недержавними інституціями, бізнесом; – моніторингу й оцінки (оцінювання процесу і оцінювання впливу) місцевого економічного розвитку; – організації ефективної командної роботи.
4. Викладання та навчання (методи навчання, форми проведення навчальних занять)	
<p>Лекція, семінар, тренінг, практична робота, тематична дискусія, дебати, вебінар, обговорення у форматі круглого столу, ділова гра, розв'язання ситуаційного завдання, мозковий штурм, робота у парах, одноосібне самостійне виконання завдання кожним учасником, виконання поставленого завдання у командах з кількох учасників, презентація членами команди отриманих результатів, колективне обговорення отриманих результатів усіма учасниками програми, взаємодоповнюючі коментарі викладачів-тренерів та ін.</p>	
5. Ресурсне забезпечення дистанційного навчання	
Назви вебплатформи, вебсайту, електронної системи навчання, через які здійснюватиметься таке навчання, посилання (вебадреса)	
Назва дистанційного курсу (модуля)	
6. Оцінювання і форми поточного, підсумкового контролю	
Критерії оцінювання та їх питома вага у підсумковій оцінці (%)	<p>Відвідування занять - 5%</p> <p>Опрацювання обов'язкової літератури, інформаційних та інших матеріалів (читання) – 10 балів – 5%</p> <p>Поточний контроль (кількість) – 60%</p> <p>Підсумковий контроль – 30%</p>
Форма та періодичність поточного контролю	<p>Поточний контроль може здійснюватися у формі розв'язання ситуаційного завдання (у письмовій або усній формі), розроблення та презентації проекту (у письмовій або усній формі), ділової гри, презентації про результати групового чи індивідуального вирішення завдань тощо.</p>
Форма підсумкового контролю	Іспит (тестування)

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Етап навчання (сесія)	Назва модулів, тем	Кількість годин				
		загальна кількість годин / кредитів ЄКТС за модулем	у тому числі:			
			аудиторні заняття	дисциплінарні заняття	навчальні візити	самостійна робота слухачів
1	2	3	4	5	6	7
Обов'язкові модулі програми						

Сесія 1	Модуль 1. Основи місцевого економічного розвитку						
	Тема 1.1. Сутність місцевого економічного розвитку.	2 0,067	1			1	
	Тема 1.2. Чинники місцевого економічного розвитку та готовність громади	2 0,067	1			1	
	Тема 1.3. Еволюція місцевого економічного розвитку: вітчизняний та світовий досвід	2 0,067	1			1	
	Тема 1.4. Інституційне забезпечення та управління місцевим економічним розвитком. Завдання та вміння спеціаліста з місцевого економічного розвитку	2 0,067	1			1	
	Модуль 2. Демократичне врядування						
	Тема 2.1. Визначення та сутність демократичного врядування	2 0,067	1			1	
	Тема 2.2. Партисипативна демократія	3 0,1	2			1	
	Тема 2.3. Форми взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю	4 0,133	2			2	
	Тема 2.4. Партисипативний бюджет як форма залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні.	3 0,1	2			1	
	Тема 2.5. Роль різних суб'єктів у розвитку партисипативної демократії на місцевому рівні. Роль засобів масової інформації в демократичному врядуванні	2 0,067	1			1	
	Модуль 3. Методологія та сучасна практика стратегічного планування						
	Тема 3.1. Стратегічне планування місцевого економічного розвитку	2 0,067	2				
	Тема 3.2. Технологія стратегічного планування. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування	3 0,1	2			1	
	Тема 3.3. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування	3 0,1	2			1	
	Тема 3.4. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій	3 0,1	2			1	
	Тема 3.5. Екологічне оцінювання в стратегічному плануванні	3 0,1	2			1	
	Тема 3.6. Організація моніторингу реалізації стратегічного плану	2 0,067	2				
	Сесія 2	Модуль 4. Інвестиції як інструмент місцевого економічного розвитку					
		Тема 4.1. Основи інвестування. Роль інвестицій у місцевому економічному розвитку	1 0,033	1			
		Тема 4.2. Залучення іноземних інвестицій	3 0,1	2			1
Тема 4.3. Інноваційні форми інвестицій		3 0,1	2			1	
Тема 4.4. Інвестиційні проекти		3 0,1	2			1	

	Тема 4.5. Просування інвестиційних можливостей території	2 0,067	1			1
Модуль 5. Підтримка розвитку місцевого бізнесу та підприємництва						
	Тема 5.1. Створення сприятливого бізнес-клімату	1 0,033	1			
	Тема 5.2. Інституціональне забезпечення розвитку підприємництва	3 0,1	2			1
	Тема 5.3. Механізми й інструменти стимулювання, збереження та розвитку малого і середнього підприємництва	3 0,1	2			1
	Тема 5.4. Соціальне підприємництво, бізнес інклюзивний та дружній до навколишнього середовища	3 0,1	2			1
	Тема 5.5. Регулювання підприємницької діяльності на місцевому рівні	2 0,067	1			1
Модуль 6. Розвиток трудових ресурсів						
	Тема 6.1. Роль кваліфікованих трудових ресурсів для місцевого економічного розвитку	1 0,033	1			
	Тема 6.2. Збір та аналіз інформації щодо розвитку трудових ресурсів	1 0,033	1			
	Тема 6.3. Інструменти розвитку трудових ресурсів: політика уряду і приватний сектор	2 0,067	1			1
	Тема 6.4. Інновації в управлінні трудовими ресурсами	2 0,067	1			1
Сесія 3	Модуль 7. Маркетинг і брендинг території					
	Тема 7.1. Методологічні засади маркетингу територій	1 0,033	1			
	Тема 7.2. Формування маркетингової стратегії, цільові групи й сегментація ринку	3 0,1	2			1
	Тема 7.3. Брендинг міста: пошук міської ідентичності	3 0,1	2			1
	Тема 7.4. Процес брендингу міста	3 0,1	2			1
	Тема 7.5. Маркетингова комунікація	2 0,067	1			1
Вибіркові модулі програми						
Сесія 3	Модуль 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку					
	Тема 8.1. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку	3 0,1	2			1
	Тема 8.2. Бюджетне фінансування місцевого економічного розвитку	3 0,1	2			1
	Тема 8.3. Фінансування місцевого економічного розвитку через міжмуніципальне співробітництво	3 0,1	2			1
	Тема 8.4. Інвестиційні механізми фінансування місцевого економічного розвитку	3 0,1	2			1
	Тема 8.5. Кредитні механізми фінансування місцевого економічного розвитку	3 0,1	2			1

Тема 8.6. Фінансування місцевого економічного розвитку через гранти	3 0,1	2			1
Модуль 9. Моніторинг місцевого економічного розвитку та оцінювання результатів					
Тема 9.1. Особливості моніторингу й оцінювання місцевого економічного розвитку	1 0,033	1			
Тема 9.2. Модель «внесок-продукт», вимоги до індикаторів	3 0,1	2			1
Тема 9.3. Організація моніторингу й оцінювання місцевого економічного розвитку	3 0,1	2			1
Тема 9.4. Етапи оцінювання місцевого економічного розвитку та робота з висновками і рекомендаціями	1 0,033	1			
Підсумковий контроль результатів навчання	2 0,067	2 0,067			
РАЗОМ	108 3,6	72 2,4			38 1,2

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Основи місцевого економічного розвитку

Тема 1.1. Сутність місцевого економічного розвитку

Концепція місцевого економічного розвитку. Існуючі визначення місцевого економічного розвитку. Принципи МЕР. Аспекти та основні характеристики МЕР. Трисекторне співробітництво у МЕР (бізнес, уряд, неурядові організації (далі – НУО)). Контекст місцевого економічного розвитку. Економічне зростання і місцевий економічний розвиток.

Тема 1.2. Чинники місцевого економічного розвитку та готовність громади

Місцева економічна політика. Суб'єкти і об'єкти місцевої економічної політики. Визначення цілей місцевого економічного розвитку. Чинники місцевого економічного розвитку. Діяльність з МЕР (зростання і збереження бізнесу, залучення інвестицій, розвиток трудових ресурсів): загальний огляд. Інструменти та технологія впровадження МЕР. Готовність громади до місцевого економічного розвитку.

Тема 1.3. Еволюція місцевого економічного розвитку: вітчизняний та світовий досвід

Парадигма сталого розвитку та МЕР. Фактори, що впливають на МЕР. Глобалізація та місцевий економічний розвиток, як дві взаємодоповнюючі тенденції. Еволюція МЕР у зарубіжних країнах, зокрема, у Канаді, та в Україні. Інструменти місцевої економічної політики: досвід Канади. Законодавство та регуляторна підтримка МЕР в Україні.

Тема 1.4. Інституційне забезпечення та управління місцевим економічним розвитком. Завдання та вміння спеціаліста з місцевого економічного розвитку

Альтернативні підходи до управління місцевим економічним розвитком. Зацікавлені сторони та їх ролі в МЕР. Основні завдання МЕР – установи / інституції МЕР. Ключові функції інституцій МЕР. Проблеми та перешкоди в діяльності установ/інституцій МЕР. Типова структура агенції з місцевого економічного розвитку.

Ролі та клієнти (функції та на що спрямована діяльність) спеціалістів з місцевого економічного розвитку. Завдання та компетенції спеціаліста з МЕР. Формулювання вмінь, необхідних спеціалістам з МЕР. Визначення профілю компетенцій спеціаліста з місцевого економічного розвитку.

Модуль 2. Демократичне врядування

Тема 2.1. Визначення та сутність демократичного врядування

Демократичне врядування: визначення та сутність демократичного врядування на місцевому рівні. Принципи «доброго демократичного врядування» Ради Європи. Критерії «ефективного врядування» Світового банку. Європейська стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні.

Тема 2.2. Партисипативна демократія

Визначення, поняття, сутність, концептуальна основа партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні. Партисипативна демократія як форма розвитку місцевої демократії (місцевого самоврядування). Рівні демократії участі. Застосування принципів відкритого демократичного врядування на місцевому рівні в Україні. Складнощі партисипації.

Тема 2.3. Форми взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю

Форми (види) і механізм прямої / партисипативної демократії на місцевому рівні (місцеві референдуми, місцеві ініціативи, громадські слухання, електронні петиції та ін.). Механізми демократії участі у чинному законодавстві України. Інструменти для збору і аналізу даних, щоб забезпечити врахування інтересів і потреб жінок, молоді та внутрішньо переміщених осіб.

Тема 2.4. Партисипативний бюджет як форма залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні

Поняття партисипативного бюджету (громадського бюджету, бюджету участі). Моделі бюджету участі. Принципи «доброго» партисипативного бюджету. Цикл партисипативного бюджетування. Особливості кожного із етапів. Світовий та вітчизняний досвід запровадження бюджету участі. Переваги та недоліки партисипативного бюджету. Тенденції і наслідки впровадження бюджету участі для МЕР.

Тема 2.5. Роль різних суб'єктів у розвитку партисипативної демократії на місцевому рівні. Роль засобів масової інформації в демократичному врядуванні

Роль у розвитку партисипативної демократії на місцевому рівні: держави, органів місцевого самоврядування, зокрема міського голови і депутатів місцевих рад, громадських та міжнародних організацій, професійних і бізнес-асоціацій. Роль органів місцевого самоврядування та їх керівників у забезпеченні права участі громадян. Публічність. Забезпечення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування та залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні щодо місцевого економічного розвитку. Врахування принципів демократичного врядування та принципів МЕР для забезпечення збалансованого і ефективного розвитку території /громади.

Роль ЗМІ у розвитку партисипативної демократії на місцевому рівні.

Модуль 3. Методологія та сучасна практика стратегічного планування

Тема 3.1. Стратегічне планування місцевого економічного розвитку

Особливості вітчизняної практики стратегічного планування. Стратегічний план як інструмент змін. Відмінність стратегічного планування від оперативного. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять. Чинники, що сприяють впровадженню стратегічних підходів до регіонального й місцевого розвитку в Україні. Переваги та вигоди стратегічного планування. Принципи стратегічного планування.

Тема 3.2. Технологія стратегічного планування. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування

Основні етапи стратегічного планування. Структура стратегічного плану. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування. Ініціація стратегічного планування розвитку територій. Залучення представників громади до процесу стратегічного планування. Основні методи роботи з громадою. Створення дорадчих, експертно-консультаційних та інших органів. Статус робочих груп. Основні функції та повноваження робочої групи. Роль інших зацікавлених сторін у розробці стратегії.

Тема 3.3. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування

Методологічні підходи до збору і аналізу даних. Основна мета описового та аналітичного розділів. Знаходження інформаційної бази для підготовки опису. Формування описово-аналітичної частини стратегічного плану / Профілю громади. Від даних до конкурентних переваг. Аналіз та синтез. Висновки для стратегії. Проведення досліджень, зокрема опитувань думки представників бізнесу і громадськості (зміст анкет, умови, методика).

Тема 3.4. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку території

Визначення Місії міста. Стратегічне бачення. Визначення й відмінності між цими двома поняттями. Напрями (пріоритети) розвитку. Розуміння стратегічного фокусування. Розробка матриць SWOT – аналізу. Стратегічні та оперативні цілі, завдання. Стратегічні цілі в стратегічному плані: як бажаний результат і метод (спосіб) «цілеспрямованої» діяльності задля вирішення ключової проблеми та / або реалізації можливості при оптимальному використанні ресурсів. Розробка плану дій у вигляді оперативних цілей. Аналіз стратегічних та операційних цілей у контексті соціально-економічних, гендерних та екологічних потреб. Причинно-наслідкові зв'язки. SMART-аналіз (цілі, результати, показники). Формування пакету проєктів з розвитку територій. Описи програм та проєктів як операційних методів досягнення цілей. Громадське обговорення та ухвалення стратегії.

Тема 3.5. Екологічне оцінювання в стратегічному плануванні

МЕР як підсистема збалансованого розвитку території. Екологічні обмеження у МЕР. Екологічне оцінювання у стратегічному плануванні. Поняття стратегічної екологічної оцінки (СЕО) та правове забезпечення СЕО.

Тема 3.6. Організація моніторингу реалізації стратегічного плану

Створення моніторингового комітету, його склад, функції. Розробка операційного плану проведення моніторингу. Організація моніторингу. Встановлення базових показників та

цільових показників і індикаторів на етапі визначення оперативних цілей та планування. Розробка операційного плану для проведення моніторингу. Оцінка впровадження заходів стратегічного плану.

Модуль 4. Інвестиції як інструмент місцевого економічного розвитку

Тема 4.1. Основи інвестування. Роль інвестицій у місцевому економічному розвитку

Поняття, сутність та класифікація інвестицій. Економічний зміст, мета та завдання інвестиційної діяльності. Стадії інвестиційного процесу. Ринок інвестицій та інвестиційних товарів. Сутність, зміст та моніторинг інвестиційного клімату. Фактори, що визначають інвестиційний клімат в країні та регіоні. Шляхи активізації інвестування. Напрямки створення сприятливих умов інвестування. Інвестиційний потенціал та інвестиційний ризик.

Тема 4.2. Залучення іноземних інвестицій

Шляхи залучення іноземного капіталу. Поняття і види іноземних інвестицій. Форми залучення прямих іноземних інвестицій. Політика держави з залучення іноземних інвестицій. Законодавча база, регулююча процес залучення іноземних інвестицій в Україну. Види іноземних інвесторів в Україні. Економічна сутність реальних інвестицій. Прямі й портфельні інвестиції. Оцінка об'єктів реальних інвестицій. Особливості оцінки нерухомості. Основи ринку нерухомості. Промислова зона – орієнтація продукції на користувача. Ділянки типу «Грінфілд» і «Браунфілд»: структура, види. Управління розвитком індустриальних зон.

Тема 4.3. Інноваційні форми інвестицій

Поняття інновацій та інноваційного процесу. Класифікація інновацій. Форми інноваційного процесу. Венчурне підприємництво. Поняття венчурного капіталу. Поняття венчурного підприємництва. Інтелектуальні інвестиції. Поняття інтелектуальних інвестицій. Поняття інтелектуальної власності. Види інтелектуальної власності. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні. Підтримка і залучення «зелених» інвестицій. Екологічно дружній бізнес.

Тема 4.4. Інвестиційні проекти

Основні положення інвестиційного проектування, стадії життєвого циклу інвестиційного проекту. Техніко-економічне обґрунтування інвестиційного проекту. Методи оцінки інвестиційного проекту. Принципи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Класифікація проектних ризиків. Методи та способи зниження проектних ризиків. Поняття і процес формування інвестиційної стратегії. Види інвестиційних стратегій. Ресурсне забезпечення реалізації інвестиційного проектування. Моніторинг реалізації інвестиційних проектів.

Тема 4.5. Просування інвестиційних можливостей території

Алгоритм дій місцевих органів влади у роботі з інвестиційними проектами. Просування інвестиційних можливостей громади та об'єкту інвестицій. Процес просування об'єкту інвестицій та переговорний процес. Пасивне та активне просування інвестиційних можливостей. Контактна інформація необхідна для супроводження.

Модуль 5. Підтримка розвитку місцевого бізнесу та підприємництва

Тема 5.1. Створення сприятливого бізнес-клімату

Бізнес-клімат: ключові поняття, індикатори, джерела інформації. Дослідження підприємницького середовища в Україні. Класифікація малих, середніх, великих підприємств. Комплексна оцінка підприємницького середовища. Підприємницькі ризики. Моніторинг умов ведення бізнесу. Економічний розвиток регіонів та роль малого і середнього підприємництва у місцевій економіці.

Тема 5.2. Інституціональне забезпечення розвитку підприємництва

Державна політика стимулювання розвитку підприємництва. Нормативно-правова підтримка. Регуляторна політика і розвиток підприємництва. Євроасоціація і нові можливості для розвитку малого бізнесу в Україні. Центри послуг для бізнесу. Інформаційно-консультативні установи. Он-лайн сервіси. Бізнес-інкубатори. Бізнес-кластери. Механізм формування і типова структура туристичного кластера. Бізнес-освіта. Місцеві та галузеві бізнес-асоціації. Координаційні ради з питань підприємництва. Функції місцевих і галузевих асоціацій.

Тема 5.3. Механізми й інструменти стимулювання, збереження та розвитку малого і середнього підприємництва

Фінансово-кредитна підтримка розвитку підприємництва. Небанківські фінансові установи. Фонди підтримки підприємництва. Інвестиційні та інноваційні фонди і компанії. Кошти міжнародних фінансових установ. Мікрокредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Інформаційно-консультативна, координаційна та комунікативна підтримка. Адвокація. Розробка стратегії та впровадження адвокаційної кампанії. Моніторинг і оцінка здобутих результатів.

Тема 5.4. Соціальне підприємництво, бізнес інклюзивний та дружній до навколишнього середовища

Підтримка внутрішньо переміщених осіб. Соціально-відповідальний бізнес. Соціальне підприємництво. Принципи і критерії соціального підприємництва. Традиційний бізнес, благодійні організації і соціальне підприємництво: спільні риси і відмінності. Моделі розвитку соціального підприємництва. Екологічні проекти, еко-бізнес. Електронний бізнес (е-комерція).

Тема 5.5. Регулювання підприємницької діяльності на місцевому рівні

Регуляторна політика на місцевому рівні та її вплив на бізнес-клімат у територіальній громаді. Аналіз регуляторного впливу в процесі вирішення проблем місцевого економічного розвитку. Зменшення витрат малого бізнесу за допомогою М-тесту. Місцеві програми розвитку малого і середнього підприємництва. Стадії формування та виконання місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва.

Модуль 6. Розвиток трудових ресурсів

Тема 6.1. Роль кваліфікованих трудових ресурсів для місцевого економічного розвитку

Вплив трудових ресурсів на потенціал МЕР. Взаємозв'язок кваліфікації робочої сили та місцевої економіки. небезпечність некваліфікованих трудових ресурсів для МЕР: стагнація економіки, втрата роботи або втрата конкурентоспроможності. Проблема асиметрії пропозицій роботи та кваліфікацій. Глобалізація: зміщення тенденцій у потребах кваліфікацій робочої сили. Старі та нові моделі розвитку трудових ресурсів. Важливість розуміння характеру трудових ресурсів як частини профілю міста, і врахування кваліфікації трудових ресурсів при підготовці стратегії МЕР та розробці втручань. Структура місцевого ринку праці, його слабкі та сильні сторони.

Тема 6.2. Збір та аналіз інформації щодо розвитку трудових ресурсів

Інформація про наявний склад трудових ресурсів, їх кваліфікацію та потреби бізнесу у робочій силі. Ідентифікація прогалів між існуючими навичками та затребуваними майбутніми навичками: консультації з приватним сектором. Використання інформації щодо змін і тенденцій для прогнозування складу трудових ресурсів у майбутньому та планування виправлення недоліків, для покращення конкурентоспроможної позиції, та проектування відповідних стратегій МЕР і оперативних планів. Розробка плану розвитку трудових ресурсів та проектів як оперативної мети в рамках стратегічного плану. Вимоги стратегії, що спонукає до заміщення економічної діяльності стосовно супроводжуючих програм по навчанню трудових ресурсів.

Тема 6.3. Інструменти розвитку трудових ресурсів: політика уряду і приватний сектор

Роль установ та адміністрацій у розвитку трудових ресурсів. Проблема невідповідності освіти наявним пропозиціям роботи. Роль приватного сектору в підготовці трудових ресурсів в якості частини стратегії МЕР. Інструменти доступні для органів місцевої влади: партнерства для підтримки кращої координації та регулювання освіти та економічного розвитку. Розвиток трудових ресурсів приватного сектору в інших країнах. Ідентифікація можливостей розвитку трудових у контексті стратегічних цілей МЕР.

Тема 6.4. Інновації в управлінні трудовими ресурсами

Електронне управління. Соціальне включення. Стимулювання індивідуальної активності громадян. Кооперативні проекти. Формування соціально-професійних об'єднань. Підтримка місцевих ініціатив та креативних ідей. Формування креативного середовища. Створення умов для впровадження інноваційних форм підготовки та розвитку трудових ресурсів.

Модуль 7. Маркетинг і брендинг території

Тема 7.1. Методологічні засади маркетингу території

Визначення маркетингу. Цілі та інструменти маркетингу. Взаємозв'язок між стратегічним плануванням та маркетингом. Публічний маркетинг у порівнянні з комерційним маркетингом. Маркетинг території як базова філософія управління, як процес прийняття рішень, як складові його інструменти. Особливості маркетингу міста. Основні завдання маркетингу. Місто як "товар". Ідентифікація територій конкурентної боротьби. Вибір індикаторів. Територіальний маркетинг як особливий вид публічної управлінської діяльності.

Тема 7.2. Формування маркетингової стратегії, цільові групи й сегментація ринку

Види і типи маркетингових стратегій. Типології маркетингових стратегій за формою і за змістом. Основні складові та алгоритм маркетингу території. Алгоритм маркетингового дослідження. Форма представлення результатів дослідження. Методи організації досліджень, відбір дослідження з урахуванням можливих додаткових позитивних ефектів.

Прийоми формування маркетингової стратегії. Цілі і цільові групи територіального маркетингу. Кореляція між завданнями і цільовою аудиторією маркетингу. Необхідність сегментації ринку, складання «портрету» цільової групи, оцінка готовності цільової групи до бажаної поведінки, рівень значущості цільової групи для міста. Специфіка взаємодії з певними цільовими групами.

Тема 7.3. Брендинг міста: пошук міської ідентичності

Розуміння концепції бренду в контексті місцевого економічного розвитку. Визначення бренду та усвідомлення сутності брендингу території. Міська ідентичність та імідж при розробці бренду міста. Параметри міської ідентичності. Організаційні принципи розробки концепції бренду. Бренд-платформа, збір позитивних франшиз (соціальних ініціатив). Визначення ідеї (теми) та цінностей міста. Візуалізація відомих або пошук нових образів для міста. Дизайн бренду міста.

Тема 7.4. Процес брендингу міста

Етапи брендингу території. Логічна схема брендингу міста. Учасники процесу. Робоча група. Зацікавлені сторони. Підготовка та інформування зацікавлених сторін. Підготовка технічного завдання на розробку маркетингового продукту. Мета маркетингового продукту і короткий опис продукту. Цільова група одержувачів інформації. Елементи інформації про об'єкт, який готується в якості продукту. Асоціації, почуття, бажання, які має викликати продукт. Особливості дизайну. Методи дистрибуції продукту. Напрями «вирощування» бренду. Комплексний підхід до використання брендингу як стратегічного інструменту розвитку території.

Тема 7.5. Маркетингова комунікація

Завдання маркетингової комунікації. Традиційні інструменти маркетингової комунікації: їх переваги і недоліки. Система маркетингової комунікації на рівні міста. Розробка ключових повідомлень для цільових груп. Матриця ключових повідомлень. Медіа-стратегія. Необхідний обсяг охоплюваної аудиторії, величина частоти контакту з рекламним повідомленням, вибір медіа та їх взаємодія в ході рекламної кампанії, період проведення рекламної кампанії, формат рекламних повідомлень.

Модуль 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Тема 8.1. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Огляд джерел і механізмів фінансування МЕР. Існуючі класифікації за територіальним походженням, регулярністю використання, економічним змістом, способом залучення. Порівняльний аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду.

Тема 8.2. Бюджетне фінансування місцевого економічного розвитку

Щорічне бюджетування і середньострокове бюджетування: їх значення для фінансування проектів МЕР. Місцеві податки та збори. Програмно-цільове фінансування проектів МЕР.

Державний фонд регіонального розвитку і МЕР. Критерії фінансування проектів МЕР за рахунок Державного фонду регіонального розвитку. Алгоритм застосування. Онлайн-платформа <http://dfrr.minregion.gov.ua/>. Удосконалення механізму отримання коштів місцевими бюджетами за рахунок ДФРР.

Тема 8.3. Фінансування місцевого економічного розвитку через міжмуніципальне співробітництво

Міжмуніципальне співробітництво (ММС) як засіб фінансування місцевого економічного розвитку. Поняття та основні характеристики ММС. Переваги, ризики та перешкоди ММС. Спільні потреби як підстава для застосування ММС. Історичні витоки ММС. Економічна складова міжмуніципального співробітництва. Причини розширення ММС в ЄС. Кращі приклади. Чинники успішної реалізації ММС. Досвід використання ММС в Україні. Форми державної підтримки ММС в Україні.

Тема 8.4. Інвестиційні механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Сутність державно-приватного партнерства (ДПП). Міжнародний досвід ДПП і МЕР. Державно-приватне партнерство згідно законодавства України. Відмінні характеристики, форми, особливості, розподіл ризиків і відповідальності у проектах ДПП. Сфери застосування ДПП. Фази проекту ДПП. Рекомендації з питань підготовки проектів ДПП. Концесія як форма державно-приватного партнерства. Запровадження концесійного механізму. Основні умови концесійного договору.

Механізми компенсацій впливів.

Тема 8.5. Кредитні механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Кредитні механізми фінансування доходів для потреб МЕР. "Золоте правило" місцевих позик. Процедура емісії облігацій місцевих позик в Україні. Практики випуску місцевих облігацій містами України. Переваги і недоліки облігаційних позик. Позики без випуску облігацій. Кредити міжнародних фінансових організацій: характеристика механізму, переваги і недоліки. Найбільші фінансові організації, які кредитують проекти у сфері МЕР. Міжнародний досвід і українська практика. Укладення кредитних договорів. Обслуговування боргу за кредитами. Процедура, обсяг та умови надання місцевих гарантій.

Тема 8.6. Фінансування місцевого економічного розвитку через гранти

Грантова допомога, типи грантів. Основні джерела грантової допомоги. Міжнародна технічна допомога. Гранти міжнародних донорських організацій. Особливості співпраці із грантодавцями. Вимоги до проектів, що фінансуються донорами. Етика фандрайзингу. Інструменти пошуку інформації про грантову допомогу. Підготовка пропозиції для грантового проекту.

Модуль 9. Моніторинг місцевого економічного розвитку та оцінювання результатів

Тема 9.1. Особливості моніторингу й оцінювання місцевого економічного розвитку

Визначення сутності та особливостей моніторингу та оцінки. Визначення понять моніторингу і оцінювання (МіО) МЕР. Необхідність вимірювання та оцінки діяльності з місцевого економічного розвитку. Особливості моніторингу і оцінки МЕР. Моніторинг та оцінка МЕР із залученням зацікавлених сторін. Виклики ефективного МіО. Організація

процесу моніторингу МЕР у місті /громаді. Логічна модель програми, проекту МЕР та її значення для моніторингу і оцінки.

Тема 9.2. Модель «внесок – продукт», вимоги до індикаторів

Модель «внесок – продукт». Продукти (outputs) та результати (outcomes) діяльності. Поняття економічності, ефективності та результативності: показники їх вимірювання. Цілі, їх чітке формулювання (критерії SMART) та значення для МіО. Приклади застосування логічної моделі. Індикатори (показники) моніторингу МЕР. Вимоги до формулювання індикаторів. Цілі програм/проектів МЕР відповідно критеріїв SMART для МіО. Приклади показників SMART. МіО місцевого економічного розвитку та проектів, програм та стратегічних планів. Додаткові виклики, що стоять на шляху ефективного МіО.

Тема 9.3. Організація моніторингу й оцінювання місцевого економічного розвитку

Логічна модель програми, проекту МЕР та її значення для моніторингу і оцінки. Етапи впровадження систем моніторингу та оцінювання. План моніторингу та оцінювання. Проведення моніторингу. Джерела та методи збору даних. Цілі оцінювання та ключові питання: відповідність, ефективність, результативність, стійкість, вплив. Методи оцінювання. Відповідність методів та інструментів оцінювання меті та цілям оцінювання. Методологічний розріз оцінювання МЕР. Взаємозв'язок типу оцінки, цілей та завдань. План оцінювання. Розробка матриці оцінювання.

Тема 9.4. Етапи оцінювання місцевого економічного розвитку та робота з висновками і рекомендаціями

Місце оцінювання у Логічній матриці. Рівні участі в процесі оцінки МЕР. Практичне значення Матриці оцінювання. Збір інформації для оцінювання. Вимоги до збору інформації. Аналіз інформації, підготовка висновків і розробка рекомендацій. Обмін інформацією та основні отримані дані. Структура звіту з оцінювання місцевого економічного розвитку та вимоги до нього. Використання результатів оцінювання та відстеження їх впровадження.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання за професійною (сертифікатною) програмою здійснюється шляхом поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється у формах розв'язання ситуативного завдання (у письмовій або усній формі), розроблення та презентації проекту (у письмовій або усній формі), ділової гри, презентації про результати групового чи індивідуального вирішення завдань тощо.

Підсумковий контроль здійснюється у формі тестування.

ЛІТЕРАТУРА, ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ, ОБОВ'ЯЗКОВІ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

Законодавче і нормативно-правове забезпечення

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.

2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
5. Про засади державної регіональної політики [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
6. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Відом. Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – с. 379–429.
7. Про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508>.
8. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214 (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>.
9. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів від 22.09.2016 № 688-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/688-2016-р>.
10. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р>.
11. Про службу в органах місцевого самоврядування [Електронний ресурс] : Проект закону від 30.03.2015 № 2489. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54569.

Навчально-методичні матеріали

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 121 с.
2. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Навчальний посібник. / В. В. Мамонова, Н. І. Балдич, Н. М. Гринчук [та ін.]; за заг ред. Л. Чорнія. – К.: Центр громадської експертизи, Проект “Місцевий економічний розвиток міст України”, 2013. – 176 с.
3. Інституції місцевого економічного розвитку: концепція, особливості, діяльність. / за ред. Л. Чорнія. – К.: Центр громадської експертизи, Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2014. – 144 с.
4. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку : кол. моногр. / За ред. Е. М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – Київ, 2016. – 328 с.
5. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К., 2017. – 119 с.
6. Місцевий економічний розвиток – шлях до процвітання громади : Посібник з основ теорії і практики МЕР / Джордж Едвард (Тед) Треллер, керівник авторського колективу / Перекл. з англ. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2014. – 119 с.

7. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2015. – 256 с.

8. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – Київ, 2017. – 107 с.

9. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.

10. Упровадження та вдосконалення Громадського бюджету: практичні рекомендації. / Донос Л., Плоский К. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 98 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/PLEDDG_Public_Budget_Guide_2019_UA.pdf

11. Рекомендації щодо стандартів залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівні. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 34 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/Methodology_on_investors_support_on_regional_and_local_levels.pdf

12. Методологія проведення експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату: посібник. / Демченкова О., Мосунов Б. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 24 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/EBA_Guide.pdf